

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾**

z dnia .....2010 r.

w sprawie środowiskowych domów samopomocy

Na podstawie art. 51a ust. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Rozporządzenie określa:

- 1) sposób funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy, zwanych dalej „domami”;
- 2) tryb kierowania i przyjmowania do domów;
- 3) kwalifikacje osób wykonujących usługi;
- 4) standardy usług świadczonych przez domy;
- 5) termin dostosowania domów do wymaganych standardów.

§ 2.

Ilekróć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) indywidualnym planie postępowania wspierająco – aktywizującego – należy przez to rozumieć ustalony, odpowiednio do potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego uczestnika, rodzaj i zakres usług świadczonych w domu;
- 2) jednostce zlecającej – należy przez to rozumieć organ jednostki samorządu terytorialnego, zlecający realizację zadania zgodnie z art. 25 ustawy;
- 3) jednostce prowadzącej - należy przez to rozumieć jednostkę samorządu terytorialnego prowadzącą dom;
- 4) uczestnikowi – należy przez to rozumieć przyjęte do domu osoby z zaburzeniami psychicznymi, posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, w tym:
  - a) osoby przewlekłe psychicznie chore,
  - b) osoby upośledzone umysłowo w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także osoby z lekkim upośledzeniem umysłowym, gdy jednocześnie występują inne sprzężone zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne,
  - c) osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych;
- 5) ustawie – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 6) zespołowi wspierająco – aktywizującemu - należy przez to rozumieć kierownika i pracowników świadczących usługi w domu.

§ 3.

1. Domy, w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

- 1) typ A – dla osób przewlekłe psychicznie chorych;
- 2) typ B – dla osób upośledzonych umysłowo;
- 3) typ C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

2. Domy mogą obejmować wsparciem więcej niż jedną kategorię osób wymienionych w ust. 1.

§ 4.

1. Funkcjonowanie domu określają:

- 1) statut nadany uchwałą właściwego organu;
- 2) regulamin organizacyjny;
- 3) program działalności domu i plany pracy z uczestnikami.

2. Kierownik domu jest odpowiedzialny za opracowanie dokumentów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, uzgodnionych z wojewodą i zatwierdzonych przez jednostkę prowadzącą lub jednostkę zlecającą prowadzenie domu.

3. Jeżeli dom obejmuje pomocą więcej niż jedną kategorię osób, dokumenty, o których mowa w ust.3, przygotowuje się dla każdego typu odrębnie.

4. Zlecając realizację zadania w zakresie zorganizowania i prowadzenia domu przez podmiot uprawniony, o którym mowa w art. 25 ustawy, jednostka zlecająca zatwierdza dokumenty wymienione w ust. 1.

§ 5.

Liczba miejsc statutowych w domu nie może być mniejsza niż 15 i większa niż 60.

§ 6.

1. Dom działa co najmniej 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie, w tym co najmniej przez 6 godzin dziennie prowadzone są zajęcia z uczestnikami, a pozostały czas przeznaczają się na czynności porządkowe, przygotowanie do zajęć, uzupełnianie prowadzonej dokumentacji, zapewnienie opieki uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia lub odwożenia po zajęciach, jeżeli dom zapewnia usługi transportowe.

2. Dom z miejscami całodobowego pobytu, w okresie skierowania uczestnika na taki pobyt, zapewnia usługi, odpowiednie do jego niezbędnych potrzeb, w tym co najmniej 10 godzin na dobę przeznaczają się na czas wolny i wypoczynek nocny uczestnika.

3. Po uzgodnieniu z uczestnikami lub ich opiekunami dopuszcza się możliwość zamknięcia domu w czasie ferii lub wakacji na okres nie dłuższy niż 15 dni roboczych w roku

kalendarzowym, po uprzednim poinformowaniu, z dwutygodniowym wyprzedzeniem, jednostki prowadzącej lub jednostki zlecającej oraz wydziału właściwego do spraw pomocy społecznej odpowiedniego urzędu wojewódzkiego.

§ 7.

1. Wniosek o skierowanie do domu na pobyt dzienny lub całodobowy, składa się do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie, dołączając orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa, o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań zdrowotnych do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie samoobsługi.

2. Skierowanie osoby do domu na pobyt całodobowy następuje w przypadku wystąpienia potrzeby spowodowanej sytuacją życiową lub rodzinną osoby albo w przypadku realizacji całodobowego treningu umiejętności i zaradności życiowej w ramach indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego przyjętego dla uczestnika.

3. W przypadku osoby ubiegającej się o skierowanie do domu prowadzonego przez właściwy ze względu na jej miejsce zamieszkania powiat lub inny podmiot na jego zlecenie, gmina miejsca zamieszkania osoby przesyła do powiatu dokumenty, o których mowa w ust.1, wraz z rodzinnym wywiadem środowiskowym przeprowadzonym w tej sprawie.

4. Jeżeli gmina lub powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby nie prowadzą ani nie zlecają prowadzenia domu, wówczas osoba może być skierowana do domu prowadzonego przez inną gminę lub inny powiat, z którym odpowiedni organ jednostki samorządu terytorialnego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie do domu powierzył, w drodze porozumienia, realizację zadania publicznego. Przepis ust. 3 w części dotyczącej przekazania dokumentów, stosuje się odpowiednio.

5. Skierowanie do domu następuje w drodze decyzji administracyjnej.

6. W przypadku osób, które po raz pierwszy wystąpiły o skierowanie do domu, decyzję o skierowaniu do domu wydaje się na czas określony, nie dłuższy niż 3 miesiące, konieczny do dokonania przez zespół wspierająco-aktywizujący oceny możliwości zaproponowania osobie indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego oraz okresu jaki będzie niezbędny do jego realizacji.

7. Po dokonaniu oceny, o której mowa w ust. 6, oraz przygotowaniu indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego, osobę kieruje się do domu na czas określony, uzgodniony z kierownikiem domu, niezbędny do realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco – aktywizującego.

8. Okres na jaki osoba została skierowana do domu może być przedłużony, w szczególności w sytuacji braku postępów w realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco – aktywizującego, okresowego braku możliwości skierowania osoby do innego ośrodka wsparcia, domu pomocy społecznej lub warsztatu terapii zajęciowej albo braku możliwości zatrudnienia w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy lub na rynku pracy.

9. W razie częstych nieobecności uczestników, trwających przez okres dłuższy niż 10 dni roboczych i związanej z tym możliwości świadczenia usług dla dodatkowych osób, do domu mogą być skierowane kolejne osoby, jednak w liczbie nieprzekraczającej liczby uczestników o częstych absencjach.

§ 8.

1. Termin przyjęcia do domu ustala kierownik domu w porozumieniu z osobą kierowaną lub jej opiekunem.

2. Przed przyjęciem osoby do domu pracownik socjalny domu przeprowadza w miejscu zamieszkania osoby kierowanej rodzinny wywiad środowiskowy, o którym mowa w art. 107 ustawy, i przekazuje osobie kierowanej lub jej opiekunowi informacje o zasadach funkcjonowania domu.

§ 9.

1. Kierownik domu jest obowiązany posiadać wykształcenie wyższe na kierunku mającym zastosowanie do realizacji usług w domu oraz minimum półroczny staż pracy na stanowisku, na którym miał bezpośredni kontakt z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

2. Do stażu pracy, o którym mowa w ust. 1, zalicza się okres zatrudnienia w domu.

§ 10.

1. Kierownik domu zatrudnia, odpowiednio do potrzeb, osoby posiadające następujące kwalifikacje zawodowe:

- 1) psychologa;
- 2) pedagoga;
- 3) pracownika socjalnego;
- 4) instruktora terapii zajęciowej;
- 5) psychoterapeuty;
- 6) asystenta osoby niepełnosprawnej;
- 7) innych specjalistów, których przygotowanie zawodowe będzie miało zastosowanie do świadczenia usług w domu.

2. Dopuszcza się zatrudnienie pracowników medycznych realizujących usługi zdrowotne, w szczególności rehabilitacyjne i w zakresie opieki pielęgniarstwa, jeżeli potrzeby uczestników wskazują na konieczność codziennego świadczenia tych usług, a usługi świadczone w ramach ubezpieczenia zdrowotnego nie są zapewniane w wystarczającym zakresie, a także w domach, które zatrudniały takich pracowników do dnia wejścia w życie rozporządzenia.

3. Kierownik domu może zatrudniać innych pracowników, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania domu.

§ 11.

1. Pracownicy, o których mowa w § 10 ust.1 i 2, muszą spełniać wymagania w zakresie stażu pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi. Przepis § 9, w części dotyczącej stażu pracy, stosuje się odpowiednio.

2. Pracownicy mający w zakresie obowiązków prowadzenie treningów umiejętności społecznych muszą posiadać przeszkolenie i doświadczenie w zakresie:

- 1) umiejętności kształtowania motywacji do akceptowanych przez otoczenie zachowań;
- 2) kształtowania nawyków celowej aktywności;
- 3) prowadzenia treningu zachowań społecznych.

§ 12.

1. Wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco - aktywizującego wynosi nie mniej niż 1 etat na 5 uczestników.

2. Działania domu mogą być wspierane przez opiekunów uczestników, członków rodzin, wolontariuszy, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.³⁾) i inne osoby.

§ 13.

1. Indywidualny plan postępowania wspierająco – aktywizującego realizowany jest w porozumieniu i za zgodą uczestnika lub jego opiekuna.

2. Zespół wspierająco-aktywizujący zbiera się w zależności od potrzeb, jednak co najmniej raz na pół roku, celem omówienia realizacji planów postępowania wspierająco-aktywizującego uczestników i osiągniętych rezultatów, a także ewentualnej możliwości ich modyfikacji.

3. W przypadku osiągnięcia przez uczestnika poziomu samodzielności umożliwiającej uczestnictwo w innych formach wsparcia, zespół wspierająco – aktywizujący wnioskuje do jednostki prowadzącej lub jednostki zlecającej, o umożliwienie uczestnikowi korzystania z innych form wsparcia w celu kontynuacji procesu usamodzielnienia, w szczególności poprzez odpowiednie formy rehabilitacji zawodowej lub zatrudnienia.

§ 14.

Usługi, o których mowa w art. 51 a ust. 2 obejmują w szczególności:

- 1) trening umiejętności samoobsługi, zaradności życiowej i funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening higieniczny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening finansowy i inne;
- 2) trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury;
- 3) trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych;
- 4) poradnictwo psychologiczne;
- 5) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- 6) pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w wykupieniu leków, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia i inne;
- 7) niezbędną opiekę;

- 8) terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację;
- 9) całodobowe wyżywienie dla uczestników skierowanych na pobyt całodobowy w formie posiłków lub produktów żywnościowych do przygotowania posiłków przez uczestnika;
- 10) inne formy postępowania, w tym przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, podjęcia zatrudnienia w warunkach pracy chronionej, na przystosowanym stanowisku lub rynku pracy.

§ 15.

Dom umożliwia uczestnikom skierowanym na pobyt dzienny, spożywanie gorącego posiłku, przyznanego w ramach zadania własnego gminy, o którym mowa w art. 17 pkt 3 i 14 ustawy.

§ 16.

1. Dom umożliwia uczestnikom korzystanie z treningów umiejętności samoobsługi i zaradności życiowej, prowadzonych między innymi w pomieszczeniach dostosowanych do całodobowego pobytu.
2. W sytuacji, o której mowa w ust. 1, dom zapewnia całodobową, odpowiednią do potrzeb, pomoc pracownika zespołu wspierająco-aktywizującego.

§ 17.

Usługi w domu świadczone są w formie zajęć grupowych lub indywidualnych.

§ 18.

Standard usług uważa się za spełniony jeżeli obiekt, w którym usługi są świadczone spełnia następujące warunki :

- 1) jest usytuowany w otoczeniu sprzyjającym poczuciu bezpieczeństwa i spokoju uczestników zajęć,
- 2) powierzchnia użytkowa, przypadająca na jednego uczestnika wynosi nie mniej niż 8 m²;
- 3) pozbawiony jest barier architektonicznych;
- 4) wyposażony jest w udogodnienia umożliwiające funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym;
- 5) znajdują się w nim pomieszczenia wyposażone w meble i sprzęty niezbędne do prowadzonych w nich zajęć, w tym:
  - a) sala ogólna/spotkań umożliwiająca spotkanie się uczestników zajęć i ich rodzin,
  - b) co najmniej 2 wielofunkcyjne pomieszczenia, do prowadzenia działalności wspierającej, aktywizującej i rehabilitacyjnej, m.in. w formie treningów,
  - c) pokój do indywidualnego poradnictwa psychologicznego, socjalnego, pedagogicznego, logopedycznego, pełniący ponadto funkcję pokoju wyciszenia,
  - d) wydzielone pomieszczenie kuchenne z niezbędnymi urządzeniami i sprzętem gospodarstwa domowego, pełniące funkcję pracowni kulinarnej,
  - e) jadalnia mogąca ponadto pełnić funkcję klubu lub sali aktywizacji i terapii zajęciowej, pomieszczenia do terapii ruchowej,
  - f) łazienka wyposażona w natrysk lub wannę,

g) co najmniej dwie toalety, optymalnie jedna toaleta na 8 uczestników (osobno dla kobiet i mężczyzn) oraz toaleta dla personelu;

6) w domu mogą znajdować się pomieszczenia jedno lub dwuosobowe przystosowane do pobytu całodobowego z aneksem kuchennym, łazienką i toaletą lub z dostępem do kuchni oraz do łazienki i toalety, w tym:

a) pokoje – 1 osobowy nie mniejszy niż 9 m², 2 - osobowy nie mniejszy niż 6 m² na osobę, wyposażone w:

- łóżko/tapczan z pościelą,
- szafkę przyłóżkową,
- szafę na ubrania,
- krzesło lub fotel,
- 1 stolik na pokój,
- sprzęt RTV lub dostęp do sprzętu,

b) aneks kuchenny wyposażony w:

- zlew,
- kuchenkę do przygotowania posiłku,
- lodówkę,
- sprzęty niezbędne do przygotowania i spożywania posiłków;

7) w domu znajdują się sprzęty odpowiednie do realizacji zadań wspierająco – aktywizujących, w tym:

a) sprzęt do treningu samoobsługi i zaradności życiowej, w tym pralka automatyczna z suszarką, żelazko, deska do prasowania, suszarka do włosów i inne sprzęty w zależności od rodzaju prowadzonej terapii, a także sprzęt sportowo- rekreacyjny i inne,

b) sprzęt komputerowy i muzyczny, tv - audio - video.

§ 19.

W ramach działalności domu, za zgodą kierownika domu, w wyznaczonych przez niego dniach i godzinach, mogą odbywać się zajęcia klubowe przeznaczone dla osób oczekujących na przyjęcie do domu oraz byłych uczestników.

§ 20.

Dom, może dodatkowo zapewniać, w szczególności uczestnikom z zaburzeniami zachowań lub niepełnosprawnością fizyczną, usługi transportowe polegające na dowożeniu na zajęcia z miejsca zamieszkania lub z innego miejsca, uzgodnionego z kierownikiem domu i odwożeniu po zajęciach.

§ 21.

Pracownicy domu w celu zapewnienia integracji społecznej uczestników, współpracują z:

- 1) rodzinami, opiekunami uczestników i innymi osobami bliskimi;
- 2) ośrodkami pomocy społecznej oraz powiatowym centrum pomocy rodzinie;
- 3) poradniami zdrowia psychicznego, szpitalem psychiatrycznym i innymi zakładami opieki zdrowotnej;
- 4) powiatowym urzędem pracy;
- 5) organizacjami pozarządowymi;
- 6) kościołami i związkami wyznaniowymi;
- 7) ośrodkami kultury i organizacjami kulturalno-rozrywkowymi;

- 8) placówkami oświatowymi, innymi jednostkami świadczącymi usługi dla osób niepełnosprawnych, w tym: warsztatami terapii zajęciowej, zakładami aktywizacji zawodowej; spółdzielniami socjalnymi, centrami integracji społecznej i klubami integracji społecznej;
- 9) innymi osobami lub podmiotami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników.

§ 22.

Przy wykonywaniu zadań pracownik domu obowiązany jest w szczególności do:

- 1) dbania o wysoką jakość świadczonych usług i jak najwyższą ich skuteczność;
- 2) kierowania się zasadą dobra uczestników i ich rodzin oraz poszanowania ich godności i prawa do samostanowienia;
- 3) zachowania w tajemnicy informacji dotyczących uczestników, uzyskanych w toku czynności zawodowych;
- 4) bieżącego i rzetelnego dokumentowania pracy.

§ 23.

Kierownik domu lub osoba przez niego upoważniona organizuje co najmniej raz na pół roku zajęcia i szkolenie dla pracowników w zakresie tematycznym wynikającym ze zgłoszonych przez nich potrzeb, związanych z funkcjonowaniem domu.

§ 24.

1. W celu dokumentowania świadczonych usług w domu prowadzona jest dokumentacja zbiorcza oraz indywidualna każdego uczestnika.

2. Dokumentację indywidualną uczestnika stanowi w szczególności: kopia decyzji kierującej do domu, kopia orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, plan postępowania wspierająco – aktywizującego, opinie specjalistów oraz inne dokumenty mające zastosowanie przy opracowywaniu planu postępowania wspierająco – aktywizującego.

3. Dokumentacja zbiorcza zawiera w szczególności:

- 1) ewidencję:
  - a) uczestników, do której wpisuje się:
    - imię i nazwisko,
    - data i miejsca urodzenia wraz z numerem PESEL,
    - adres zamieszkania i numer telefonu,
    - imię i nazwisko opiekuna prawnego lub wskazanej przez uczestnika osoby,
    - adres zamieszkania i numer telefonu opiekuna prawnego lub wskazanej przez uczestnika osoby,
    - datę przyjęcia uczestnika do domu,
    - okres i przyczynę dłuższej niż dwutygodniowej nieobecności w domu,
    - inne niezbędne informacje związane ze stanem zdrowia uczestnika,
  - b) obecności uczestników na zajęciach, w której umieszcza się:
    - imiona i nazwiska,
    - dni miesiąca,
    - miejsce na zaznaczenie obecności lub nieobecności na zajęciach;

- 2) dzienniki dokumentujące pracę pracowników zespołu wspierająco – aktywizującego, w których dokumentuje się przebieg aktywności uczestników w danym roku lub w dłuższym przedziale czasu, zgodnie z ustaleniami kierownika domu, do których wpisuje się:
  - a) nazwiska i imiona uczestników,
  - b) przyjęty w określonym przedziale czasowym plan zajęć wspierająco - aktywizujących, zgodny z indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym uczestnika,
  - c) imiona i nazwiska osób prowadzących poszczególne zajęcia,
  - d) czas obecności poszczególnych uczestników na zajęciach,
  - e) tematykę zajęć,
  - e) uwagi o realizacji zajęć i aktywności uczestników, ważne z punktu widzenia przebiegu planów postępowania wspierająco - aktywizującego poszczególnych uczestników.

4. Uczestnicy potwierdzają swoją obecność podpisem, a w przypadku braku takiej możliwości obecność uczestnika potwierdza podpisem upoważniony pracownik.

5. Przeprowadzenie zajęć wspierająco – aktywizujących osoba prowadząca potwierdza podpisem w odpowiednim dzienniku.

6. Wpisów w ewidencji uczestników dokonuje się chronologicznie według dat przyjęcia uczestników, na podstawie dowodów osobistych lub innych dokumentów tożsamości .

7. Wgląd do dokumentacji ma kierownik domu, pracownik socjalny lub inni pracownicy uprawnieni przez kierownika.

8. Dokumentacja, o której mowa w ust. 2 stanowi dokumentację wewnętrzną domu i gromadzona jest do celów realizacji przyjętego dla uczestnika postępowania wspierająco – aktywizującego oraz okresowej oceny jego wyników i udostępniona może być uczestnikom lub opiekunom prawnym albo po wyrażeniu przez nich zgody, osobom trzecim.

9. Prawo do wglądu do dokumentacji wewnętrznej domu przysługuje także osobom uprawnionym do kontroli domu zgodnie z przepisami prawa oraz innym podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.

§ 25.

1. Kierownik domu opracowuje sprawozdanie z działalności domu w roku budżetowym.

2. W sprawozdaniu zamieszcza się w szczególności informacje dotyczące:

- 1) form i efektów prowadzonej działalności;
- 2) zasobów domu, przeznaczonych na jego funkcjonowanie, w tym w zakresie:
  - a) infrastruktury i wyposażenia,
  - b) środków finansowych z budżetu wojewody, a także innych pozyskanych na działalność bieżącą lub wydatki inwestycyjne,
  - c) liczby kadry stałej i zatrudnianej doraźnie w podziale na stanowiska pracy;
- 3) ogólnej liczby uczestników, którzy opuścili dom, wraz z podaniem przyczyn odejścia;
- 4) liczby uczestników poszczególnych zajęć;
- 5) współpracy z podmiotami wymienionymi w § 17 i jej efektach;

6) oceny realizacji zadań i ewentualne wnioski, w tym informacje o planowanych zmianach w zakresie funkcjonowania domu.

3. Sprawozdanie przesyła się jednostce prowadzącej lub jednostce zlecającej, a także właściwemu do spraw pomocy społecznej wydziałowi urzędu wojewódzkiego w terminie do dnia 15 lutego po okresie sprawozdawczym.

4. Wnioski wynikające ze sprawozdania oraz ewentualne uwagi zgłoszone przez podmioty, o których mowa w ust. 3, wykorzystywane są w usprawnianiu organizacji i funkcjonowania domu, a informacje o wprowadzeniu usprawnień, bądź o przyczynach braku ich realizacji uwzględnia się w sprawozdaniu w roku następnym.

§ 26.

Termin dostosowania domów do wymogów standardów, określonych w § 5, § 11 ust. 2, § 12 ust. 1, § 18, upływa z dniem 31 grudnia 2013 r.

§ 27.

1. Osoby zatrudnione na stanowisku kierownika domu w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, niespełniające wymogów kwalifikacji, o których mowa w § 9, mogą być nadal zatrudnione na tym stanowisku.

2. Kierownicy i pracownicy domów niespełniający wymogów w zakresie stażu pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa odpowiednio w § 9 i § 11 ust.1, zobowiązani są do ich uzupełnienia w terminie 6 m-cy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 28.

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

---

¹⁾ Minister Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne, na podstawie §1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 216, poz. 1598).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706, Nr 221, poz. 1738 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 155, poz. 1298, Nr 169, poz. 1420, Nr 175, poz. 1462 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 94, poz. 651, z 2008 r. Nr 209, poz.1316, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 22, poz.120 Nr 157, poz.1241 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146.

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 51a ust. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. z 2009 r. Dz. U. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia ma na celu ujednoczenie w skali kraju zasad świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w środowiskowych domach samopomocy.

Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez gminy i powiaty. Dotychczas prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy określał wojewoda na podstawie przepisu art. 22 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, w drodze odrębnego zarządzenia, bądź w dokumencie porozumienia, co do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Jednak realizacja tego zadania w każdym województwie wygląda inaczej, także z uwagi na bardzo zróżnicowany poziom finansowania. Wejście w życie tego rozporządzenia i standardy usług w nim zawarte wymuszą zmiany, w tych jednostkach, gdzie realizacja usług odbywa się na niższym poziomie, niż określa to projekt rozporządzenia. Wiązać się to będzie także z koniecznością zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami zawodowymi. Wymusi także tam, gdzie będzie to konieczne, poprawę infrastruktury i wyposażenia, szczególnie w tych jednostkach, które powstały jako pierwsze już w 1994 roku (wejście w życie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego).

Głównym celem do osiągnięcia poprzez usługi świadczone w środowiskowych domach samopomocy jest usamodzielnienie osób z zaburzeniami psychicznymi, w funkcjonowaniu na co dzień w środowisku rodzinnym i lokalnym, w takim zakresie jakim jest to możliwe. Dzięki tej formie wsparcia wiele rodzin decyduje się na zatrzymanie członków swoich rodzin dotkniętych zaburzeniami psychicznymi w domu rodzinnym. W wielu przypadkach środowiskowy dom samopomocy będzie więc alternatywą pobytu w domu pomocy społecznej, w innych, możliwością zdobycia przez osoby z zaburzeniami psychicznymi nowych umiejętności. W przypadku podwyższenia przez uczestnika zajęć w środowiskowym domu samopomocy swoich kompetencji, osoba będzie miała możliwość skorzystania także z innych form wsparcia w celu kontynuacji procesu usamodzielnienia i rehabilitacji, w szczególności poprzez odpowiednie formy rehabilitacji zawodowej lub zatrudnienia.

Projekt rozporządzenia w § 3 wprowadza podział środowiskowych domów samopomocy na 3 typy (A, B i C), w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone. Dopuszcza także łączenie różnych typów domów.

W § 4 określa się dokumenty, na podstawie których domy funkcjonują oraz wskazano kierownika domu jako osobę odpowiedzialną za przygotowanie regulaminu organizacyjnego, programu działalności domu oraz planów pracy, które wymagają uzgodnienia z wojewodą i zatwierdzenia przez podmiot prowadzący lub podmiot zlecającym jego prowadzenie. Dodatkowo w przypadku domów obejmujących pomocą więcej niż jedną kategorię osób wymóg przygotowania takiej dokumentacji dotyczy każdego z typów.

W § 5 projektu wskazano minimalną oraz maksymalną liczbę miejsc statutowych w takich domach.

W § 6 projektu określono wymiar czasu pracy przy usługach dziennych i całodobowych, w tym minimalny czas pracy merytorycznej z uczestnikami oraz dopuszczono możliwość zamknięcia domu w czasie ferii lub wakacji, na okres nie dłuższy niż 15 dni roboczych w uzgodnieniu z uczestnikami lub ich opiekunami.

W § 7 projektu wskazano tryb kierowania osób do domu oraz okresy na jakie kieruje się osoby do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych w tych jednostkach, a także sytuacje, w których można wydłużyć korzystanie z usług w takim domu.

Tryb przyjmowania do domów wskazuje § 8 projektu rozporządzenia.

W § 9 wskazano dodatkowe wymogi jakie, oprócz wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, musi spełniać kierownik jednostki.

W § 10 przedstawiono katalog otwarty najbardziej przydatnych kwalifikacji zawodowych pracowników, odpowiedzialnych za działania wspierająco-aktywizujące na rzecz mieszkańców w tych

jednostkach, dopuszczono, w określonych sytuacjach, możliwość pracowników medycznych, a także zatrudniania innych pracowników niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania jednostki.

W § 11 wskazuje się ponadto na konieczność spełniania przez pracowników dodatkowych wymogów, w zakresie stażu pracy w bezpośrednim kontakcie z osobami z zaburzeniami psychicznymi, przy czym dotychczasowy staż pracy w środowiskowym domu samopomocy zalicza się do wymaganego stażu pracy oraz konieczność przeszkolenia i posiadania doświadczenia w przypadku prowadzenia treningów umiejętności społecznych.

W § 12 projektu rozporządzenia określono minimalny wskaźnik zatrudnienia w domach (nie mniej niż 1 etat na 5 uczestników). Ponadto, dom może być wspierany przez dodatkowe osoby: opiekunów uczestników, członków ich rodzin, wolontariuszy i inne osoby.

W § 13 projektu rozporządzenia wskazano, że ostateczny plan oddziaływań na uczestnika ustalany w indywidualnym planie wspierania, realizowany jest w uzgodnieniu z uczestnikiem lub jego opiekunem. Dodatkowo wskazuje na konieczność okresowej oceny realizacji planów wspierająco - aktywizujących, minimum raz na pół roku, a także w przypadku osiągnięcia przez uczestnika poziomu samodzielności umożliwiającej mu uczestnictwo w innych formach wsparcia, wnioskowania do organu kierującego, o zmianę decyzji i skierowanie osoby do uczestnictwa w innych formach wsparcia, w szczególności poprzez odpowiednie formy rehabilitacji zawodowej lub zatrudnienia.

W § 14 uszczegółowiono zakres i formy usług określonych w art. 51 a ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, które powinny być stosowane w odniesieniu do uczestników, w tym obowiązkowe całodobowe żywienie dla osób skierowanych na pobyt całodobowy (w formie posiłków lub w formie produktów żywnościowych do przygotowania posiłku).

W § 15 wskazano, że dom umożliwia osobom skierowanym na pobyt dzienny spożywanie gorącego posiłku przyznanego, w ramach zadań własnych gminy.

W § 16 wskazuje się, iż w ramach działań dom umożliwia uczestnikom korzystanie z treningów umiejętności samoobsługi i zaradności życiowej, prowadzonych m.in. w pomieszczeniach dostosowanych do całodobowego pobytu.

W § 17 projektu rozporządzenia określono sposób organizacji zajęć w domu (grupowe i indywidualne).

W § 18 określono warunki, jakie musi spełniać obiekt, aby świadczyć usługi w standardzie (standard powierzchniowy, standard wyposażenia w meble i sprzęty, minimalne liczbę pomieszczeń i funkcje, którym służą).

W § 19 wskazano na możliwość prowadzenia zajęć klubowych dla osób oczekujących i byłych uczestników.

W § 20 wskazuje, że w uzasadnionych sytuacjach, w szczególności osobom z zaburzeniami zachowań lub z niepełnosprawnością intelektualną dom może zapewniać usługi transportowe.

W § 21 określono katalog osób i podmiotów, z którymi powinni współpracować pracownicy tych jednostek w celu zapewnienia integracji społecznej uczestników.

W § 22 projektu rozporządzenia wskazano ponadto podstawowe obowiązki i zasady jakimi kierować się muszą pracownicy tych jednostek.

W § 23 projektu wskazano na konieczność doształcania/szkolenia pracowników (minimum raz pół roku), które organizuje kierownik lub osoba przez niego wskazana.

W § 24 na dom nałożono obowiązek prowadzenia dokumentacji zbiorczej i indywidualnej każdego uczestnika zajęć. Określa się wykaz niezbędnych informacji, które winny być zawarte w powyższej dokumentacji.

W § 25 zobowiązuje się kierownika domu do corocznego opracowania sprawozdania z działalności jednostki i przedstawienia go jednostce prowadzącej lub zlecającej prowadzenie domu, a także właściwemu wydziałowi polityki społecznej urzędu wojewódzkiego.

W § 26 projektu rozporządzenia określono termin dostosowania jednostek do standardu określonego w § 5, § 11 ust. 2, § 12 ust. 1, § 18 na dzień 31 grudnia 2013 roku.

W § 27 wskazano, że kierownicy domów, zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia, niespełniający wymogów kwalifikacji, o których mowa w § 9, mogą nadal pełnić tę funkcję, do czasu na jaki posiadają umowy o pracę, zaś kierownicy i pracownicy niespełniający wymogów w zakresie stażu pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, o którym mowa odpowiednio w § 9 i § 11 ust. 1 projektu zobowiązani są do ich uzupełnienia w terminie 6 m-cy od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

Przewiduje się, że rozporządzenie powinno wejść w życie w terminie 14 dni od jego ogłoszenia.

Opinia wstępna o zgodności projektu rozporządzenia z prawem Unii Europejskiej

Rozwiązania prawne regulowane w projekcie rozporządzenia nie są objęte zakresem prawa Unii Europejskiej. Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje projekt regulacji:

Projekt rozporządzenia oddziałuje bezpośrednio na uczestników i pracowników środowiskowych domów samopomocy i pośrednio na rodziny uczestników i podmioty prowadzące takie jednostki (jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, kościoły itp.) oraz na wojewodów w zakresie finansowania zadania oraz kontroli i nadzoru). Dla uczestników jest gwarantem realizacji usług na poziomie określonego standardu usług i procedur w nim stosowanych. Dla pracowników określa wymogi w zakresie kwalifikacji zawodowych i standardów ilościowych.

2. Konsultacje społeczne

Tekst projektu rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

Projekt rozporządzenia został przekazany do konsultacji społecznych z następującymi organizacjami społecznymi:

- 1) Konfederacja Pracodawców Polskich
ul. Kredytowa 3, 00-056 Warszawa
- 2) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych
ul. Klonowa 6, 00-591 Warszawa
- 3) Business Center Club – Związek Pracodawców
Plac Żelaznej Bramy 10, 00 – 136 Warszawa
- 4) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
Wały Piastowskie 24, 80-855 Gdańsk
- 5) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
- 6) Federacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia
Al. Jerozolimskie 30, 00-024 Warszawa
- 7) Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych
Al. Ujazdowskie 22, 00 – 478 Warszawa
- 8) Rada Pomocy Społecznej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej.
- 9) Stowarzyszenie Kierowników Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej z siedzibą w Poznaniu

3. Wpływ regulacji na dochody i wydatki budżetu państwa:

Rozporządzenie będzie miało wpływ na wydatki budżetu państwa, a także dochody jednostek samorządu terytorialnego, które już realizują zadanie prowadzenia środowiskowych domów samopomocy lub podejmą się realizacji tego zadania. Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy i ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, jest zadaniem administracji rządowej zleconym do realizacji jednostkom samorządu gminnego lub powiatowego, realizowanym od 1994 roku (wejście w życie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego).

Corocznie wojewodowie, w części budżetu, której są dysponentami, planują środki finansowe na bieżące finansowanie takich jednostek, a minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego, w części 83-

rezerwy celowe, środki na tworzenie nowych miejsc lub tworzenie nowych jednostek. Dostosowanie tych jednostek do wymogów standardów określonych w projekcie rozporządzenia, finansowane będzie głównie ze środków rezerwy celowej budżetu państwa w kolejnych latach do końca 2013 roku, a także ze środków części budżetu, której dysponentami są wojewodowie.

Według danych zbieranych w 2007 roku wynikało, że około 200 obiektów środowiskowych domów samopomocy nie spełniało wymogów standardów lokalowych. Nowo powstające środowiskowe domy samopomocy spełniają już standardy. Obecnie funkcjonuje ponad 600 środowiskowych domów samopomocy.

W roku 2008 na zadania związane z rozwojem sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi przeznaczono 46.642 tys. zł, a w roku 2009 – 24.100 tys. zł.

Przewiduje się, że środki rezerwy celowej budżetu państwa na zadania związane z osiągnięciem standardów w istniejących środowiskowych domach samopomocy w latach 2011-2013 wynosić będą około 70 mln zł (średnio około 23-24 mln zł rocznie).

3. Wpływ regulacji na rynek pracy:

W przypadku tworzenia nowych środowiskowych domów samopomocy, czy też uruchamiania dodatkowych miejsc w tych jednostkach, tworzone są również nowe miejsca pracy. Jest to szczególnie istotne, gdy dotyczy małych gmin lub gmin wiejskich.

4. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

Brak wpływu

5. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny:

Brak wpływu